

KÖZMŰVELŐDÉS

Felelős szerkesztő: Wagner Sándor.

A lap szellemi részét illető cikkek a szerkesztőségnek, az előfizetési pénzek a pénztári-, az esetleges reklamációk pedig a kiadóhivatalnak (Papp György) küldendők.

Megjelenik minden vasárnap.

Az előfizetés díjai:	
Egész évre	8 Kor.
Félévre	4 "
Negyedévre	2 "

— Hirdetések díjszabás szerint. —

Pyrrhusi győzelem.

Gyulafehérvár sz. kir. városban május 2-ikan zajlott le a képviselőválasztás. Tényleg lejajlott, mert a küzdelem a két párt közt izgatott és heves volt. Mindazonáltal semmi olyan különösebb rendezés nem történt, ami pl. a kirendelt fegyveres erőnek munkát adott volna. Ezt a tényt a város igazi polgárságának javára könyveljük el.

A továbbiakban is csak tények konstataálására szorítkozunk.

És tesszük ezt sine ira et studio. Annál könnyebben tehetjük ezt, mert az igaz és becsületes törekvés nem szorult arra, hogy az izgalom lecsillapulta után rekriminációkba bocsátkozzék, de viszont nem zárkozhatik el attól, hogy a maga igazát le ne szögezzé, legalább tanulságul a jövőre, világosság derítésére a jelennek.

Csupán ez a szándék vezeti tollunkat, semmi egyéb. Éppen ezért a küzdelem előzményeit ezúttal nem is érintjük. Ismeretes az különben lapunk előbbi számaiból.

A csata döntő napján a szövetszertelt pártok negyvennyolcas függetlenségi jelöltje

Küffer Béla dr. és az ismert körülmények közt hirtelen megalakult alkotmány-párt jelöltje állottak szemben. A harc eredménye d. u. 2³/₄ órakerült ki, mely szerint az u. n. alkotmány-párt győzött 25 azaz huszonöt szóval.

Magában véve ez a tény is ékesen bizonyítja, hogy a régi fajta 67-eseknek egyáltalában nincs meg ebben a városban az a túlnyomó többsége, melyről fellengős himnuszokat zengtek a tulsó párt vezető emberei.

De ennek a tábornak milyenségét és mennyiségét még cáfolhatatlanabbul állítja elének a választási jegyzőkönyv melléklete — a szavazók állásfoglalásának jegyzéke. Ebből a jegyzékből a következő tények konstataálhatók: A hivatalos testületekből — törvényszék, papság, tanárikar, vasút, adóhivatal, posta, városi közigazgatás stb. — összesen mintegy tizen szavaztak az alkotmány-párt jelöltjére. E tizen kívül még számíthatunk körülbelül 15 más, nem hivatalos testületbe tartozó diplomás embert. És ezzel vége. Hozzáadhatunk egy pár iparos és kereskedőt ezzel az alkotmány-párt kvalitatív mérlege el van igazítva, mert a győzelmet

kihozó numerust a román parasztság biztosította ezúttal is. (A román intelligencia nem passzív tagjai Küfferre szavaztak egytől-egyig.) Már pedig ennek erkölcsi értékét legjobban jellemezte előttünk egy román esperes, aki elkeseredetten panaszkodott, hogy ennek a népek ez idő szerint nincs semmilyen politikai belátása. Meggyőződése annál kevésbbé. „Régi jó időkben” hozzászóktatták ahhoz, hogy a választást üzletnek tekintsék s ennek megfelelőleg lelküket minden furdalás nélkül áruba bocsássák. Ez a lélekvásárlás elődöntötte a küzdelmet. Beavatott emberek beszélnek rettenetes választási költségekről. Ezzel szemben csak érthetetlennek tartjuk, hogy valaki ilyen lelki roncsokkal és cafatokkal bemocskolt megbízó levelet nyugodtan a zsebébe rejthet. Azaz oda elrejtetheti, de a parlament asztalára letenni — megdöbbenő lelki sivárság jele.

A lélekvásárlás szemérmetlen és undok mesterkedései mellett, melyek Gyulafehérvár választó közönsége egy részét teljesen a korrupció büzhödt pocsolójába fektették — másneműeszközök is használathatók a számbeli győzelem kioroszakolására.

TÁRCA.

A hamis eskü és hamis tanuzás a római és kánonjogban.

Tanulmány.

Irta és az Erdélyi román kath. Irodalmi Társulat ülésén felolvasta:

Atzél Béla dr. kir. törvényszéki bíró.

III. Olasz és hollandiai írók a 13—17. században.

9. §. Az olasz praktikusok.

Az olasz praktikusok művei csak kevésbé fejlesztették a hamis eskü tanát. A római joghoz való csatlakozásuk inkább külső. Minden állításukat ugyan a Justinianusi gyűjteményeknek többé vagy kevésbbé egybevágó helyeivel iparkodnak támogatni, mégis kiválnak a kanonjog alapelvei, amelyek egész előadásait, még a kevésbbé jelentékeny részletkérdésekben is, urálják.

Legközelebről csatlakoznak a római joghoz a régiebb írók, Gaudinus és Aretinus. Mindketten műveikben nem a tulajdonképeni hamis

esküt, hanem inkább a hamis tanuzást tárgyalják, amelyet a szavak által elkövetett falsumnak¹⁾ alfajaként tekintenek.

A későbbi olasz írók a hamis esküt és hamis tanuzást különválasztják, és a hamis esküt a közvetlenül Isten ellen intézett büncselekmények közé, míg a másikat a széleskörű „falsum” alá sorozzák. Ezen írók közt Decianus aránylag legkimerítőbben és legvilágosabban tárgyalja a hamis esküt, de látszik egész előadásán a kanonjog befolyása.²⁾ Így például az atrocitas-t a megsértett eskü szentségéből vezeti le.³⁾ Majd tovább azt fejtegeti elég bőven, hogy a hamis eskü súlyosabb büncselekmény, mint a házasságtörés és az emberölés, „quia illud directo tendit in contemptum Dei, hoc in contemptum hominis” és mert a hamis eskü az Isten tizparancsolatában előbb, — az emberölés pedig

1) Clarus szerint a „falsum” négyféle módon követhető el: 1. sub ornando testem; 2. producendo in iudicio; 3. dicendo falsum testimonium; 4. utendo dicto falsi testis.

2) „Quid ergo gravius esse potest perjurio, quo iuramenti religio perfringitur, per quod Deus et in testem et in iudicem invocatur?”

3) V. ö. Decianus-nak művében a cap. X. „quia sint perjuri” c. részt, mely szintén a kanonjog jellegét hordja magán.

utóbb említették. Végül mégis arra a következtetésre jut, hogy „secundum circumstantias et accidentia” az emberölést súlyosabb büncselekménynek tekinteni és úgy az egyházi, mint világi törvény szerint szigorúbban büntetni kell, mint a hamis esküt. A „jurare falsum paratum esse” a bevezetett büncselekménnyel egyenlőnek tekintetik, az a nő, aki esküvel erősítette, hogy egy férfivel házasságra lépett, de a bíróságok házasságát el nem ismerték, ha ismét férjhez ment, — hamis esküért büntetettik.

A Clarus által adott definícióját a hamis eskünek: „mendacium iuramento firmatum” szüknek tartják, mivel a promissorius esküt nem foglalja magában. Decianus és a legtöbb korabeli író kétféle esküt ismer, u. m. az assessorius és a promissorius esküt és az utóbbinak hamisságát szigorúbban büntetendőnek tartja, azzal indokolván, hogy a mult és a jelen nem függ tőlünk „fortuna autem in quibus solis consistit iuramentum promissorium, sunt in potestate nostra, et ideo gravius est perjurium ex iuramento promissorio.”

Megemlítésre méltó, hogy Decianus a hamis eskü büntetését kizáró és enyhítő okok között a barátságot és szeretetet is felemlíti „Perdite amans et amoris furore impulsus si peje-

Ezek közül csupán egyre akarunk rámutatni a sok közül.

Erre az egyre rámutatunk azért, mert ez veszedelmesebb és erkölcselenebb az orvtámadásnál s a mellett teljesen indifferens emberek kárát okozhatja. Megteték azt, hogy olyan embereket, akik a politikai küzdelemben semminemű aktív részt nem vettek — felettes hatóságuknál feljelentettek tiltott korteskedésért. Minthogy az érintett embereknek tényleg politikai küzdelemben állásoknál fogva részt venniök nem szabad, nyilvánvaló, hogy a törekvés csak az lehetett, hogy egy-egy ember ekizisztenciáját lehetetlenné tegyék, hogy egy-egy embert derékon törjenek nem is politikai ellentétek miatt, hanem egyéb személyes differenciák miatt. Ez az eljárás minden tisztességes embertől lesújtó kritikát vont maga után. Ezért felesleges nekünk ítéletet mondani.

A szövetséget pártok tiszta, becsületes munkát végeztek. Az igazság erejével küzdöttek, az igazság erejével nyerték meg a gondolkodni és érezni tudó embereket. Ez a körülmény biztosította azt az erkölcsi győzelmet, melynek súlyát érzi az ellenpárt, amely szinte restelkedik számbeli győzelméért.

Ez a pyrrhusi győzelem a régi rendszernek megbuzta a halálharangot városunkban is.

Most már egy van hátra. Akarjanak látni, érezni a tulsó párt vezető emberei (a csupán politikai üzérekre nem számítunk) s igyekezzenek elrúgni a romoktáblaik elől s szellemi és erkölcsi erjük legjavával siessenek az új korszak munkáit támogatni s igyekezzenek velük vállatva, de teljesen új szellemében, a köznek javára együtt munkálni.

rat, mitius punitur, cum mentem sanam habere non dicatur." Jóllehet a barátságot nem tekintette általános enyhítő körülménynek, hanem csak „tanta amicitia, ut amoris affectu obaeceatam iudicare possit." Azt mondja továbbá Decianus, hogy a hostis legitimusnak adott ígéretet meg kell tartani, de a civilizált társaság közös ellenségeinek nem: „latronibus, piratis et Tyrannis . . . quia sunt communes omnium hostes". Hasonlóképpen mondja az eretnekekről is, hogy a nekik adott szót sem kell megtartani.

A hamis esküvel a justiniani jog szerint való bánásmódot az olasz jogászok élénken vitatták. Erre nézve a római jog által felállított alapelvek ellentétben voltak kánonjogi írók nézeteivel. Decianus hat nevesebb író nézetét közli, amelyek mindegyikét megcáfolni igyezkünk és végre ahhoz az eredményhez jut, hogy a rómaiak az Istenre történt hivatkozással elkövetett hamis esküt nem büntették.

Általánosságban alapulvül a római jogot használták. A promissorius eskünek a szerződéseknél való megszegése infamia-val és vagyoni hátrányokkal büntették. Ehez elégséges az adott szó megszegésének kísérlete is. Ellenben az assestoriusi hamis eskü a stellionatusnak poena extraordináriájával csak az esetben büntették, ha az valami kárt okozott. A hamis eskü csak dolus cselekmény lehet, de a dolusnak jelen kell lennie, és ott is, a hol a dolus hiányzik,

Igy meg lesz a mindenkitől hirdett és óhajtott béke. Alakoskodásokkal, meszterkedésekkel, öszinteség nélkül semmire sem lehet menni. Pyrrhus sem óhajtott még egy tárentumi győzelmet. Sapienti sat!

A választás eredménye Gyulafehérvárt. Május 2-ikán Küffer Bela dr. 48-as függetlenségi programmal, mint a koalíció hivatalos jelöltje és László Mihály dr. kiérdemesült tiszahuszár, mint a helyi újonnan létesült alkotmánypárt jelöltje állottak szemben. Az eredmény az lett, hogy László 25 szóval győzött.

Milyen érteke van ennek a győzelemnek — azt lapunk más helyen világítottuk meg. Még csak azt jegyezzük meg e helyütt, hogy László Mihály itt ugyan alkotmánypárti programmal lépett fel, de a koalíciótól nyert pozitív értesülésünk szerint neki ehhez joga nem volt, mert az alkotmánypárt tudni sem akar róla. Külömben ő maga is a választás után a központban az összes lapok értesítése szerint pártunkívülinek jelentette be magát. Bizony kár volt elvakultságból így felülni egy vándorjelöltnek. Bizuk az időre a gyógyítást? A szövetséget pártok vezetősége e tekintetben nem bizik az idő gyógyító erejében, hanem megkezdett irányában halad és dolgozik tovább, mert bizik az igazságban.

Tanáregyesületünk közgyűlése.

(Folytatás és vége.)

A kongresszus második napján, április hó 18-án reggel 8^{1/2} órakor vette kezdetét a gyűlés. Elsőnek Domanyán ez Péter esiksomlyói tanítóképzőint. tanár szólt föl alkalmasabb és jóra való ima- és énekeskönyv szerkesztése ügyében. Rámutatott arra a szomorú körülményre, hogy az ifjak a templomban sokszor nem énekelnek, aminek oka részben a megfelelő énekeskönyv hiányában rejlik; olyan énekeskönyvet kellene tehát létesítenünk, amely a mi viszo-

valamelyes büntetés — „aliqua poena" kell kiszabni.

Az olasz írók közül felemlítendő még Farnacius, a fáradhatatlan compiler, aki elődjeinek nézeteit munkájában összegyűjtötte és ő maga egyik vagy másik nézethez csatlakozott.

(Folyt. köv.)

A halál nem válogat.

(Folyt. és vége.)

Halála után felnyitották a kis szekrényt . . . P. Martin hagyatékát. Ugyanis a jezsuiták szabályai szerint a mindenkori Generalis kis szekrényében hátra hagyja, hogy ki legyen az interregnum alatt vikárius. Ez alkalommal olasz embert választott ki a tudós és szent életű P. Freddi személyében.

P. Freddi az olasz tartománynak asszistens generalisa. Azt hisszük, hogy a tartományi gyűlést ősz előtt nem hívják össze, mert jelenleg sok a teendő. Ha felcsapnánk profétának és a multból a jövőre következtetnénk, azt mondhatnók: nem valószínűen, hogy Freddi lesz a legközelebbi fekete pápa. A mióta VI. Pius eltűnt volt a jezsuiták rendjét, azóta egy olasz sem állott a társaság kormányrúdjá mellett, azelőtt pedig P. Fortis di Forli volt az utolsó olasz. Anderledy halála után sokat beszéltek arról, hogy hol hívhatnák össze az egyetemsgyűlést. Sokan hangoztatták Fiesole-t, mert 1870

nyainkkal megegyezik. Kritikai attekintéssel ismertette azután a használatban lévő ima- és énekeskönyveket és rámutatott azoknak fogyatkozásaira. Ezzel kapcsolatban előterjesztette, hogy milyen terv szerint kellene a véleménye szerint legjobb énekeskönyvet megszerkeszteni, amelyben a megfelelő imák mellett a vegyes és férfiak, valamint a kedveltebb uniszónós népének is kellő számban helyet foglalnának. Pál István apát, státusi referens igen üdvösnök találja a tervezetet és ajánlja, hogy hívja föl erre a kongresszus a püspök úr ő nagyméltóságának figyelmét s kerje föl, hogy ezt a kérdést elintezni méltóztassék. Buslig József úgy találja, hogy ez a dolog még nem tisztázódott kellőleg, ezért jobb, hogy az indítványozó tanulmányozza tovább a kérdést s a jövő gyűlés elé az enekre nézve már részletesen kidolgozott javaslatot terjesszen elő. Ezt a kongresszus elfogadta és egyúttal megbizta az elnökséget, hogy az imádságokra nézve folyamodjék Püspök úr ő excellenciájához, közben pedig az ifjakkal is szöveg és dallam szerint gyűjtessen az előadó alkalmas népéneket.

A marosvásárhelyi közgyűlés megbizásából Kárpiss János gyulafehérvári tanár tartott ezután előadást az erkölcsig elleni küzdelemről és védekezésről. Rámutatva az ifjúságnak mindenünnen fenyegető veszélyekben ezen pedagógiai kérdés fontosságára, előadta, hogy úgy a külföldi, mint a hazai nevelésügy terén eddig milyen gondolatok merültek föl és milyen lépések történtek egyrészt a bajok megelőzésére, másrészt azok orvoslására. A veszedelmek elhárítására alakult egyesületek, a küzdelemben résztvevő egének, a nagyszámban növekvő tudományos szakmunkák és népszerű iratok kivétel nélkül megegyeznek abban a két kardinális tételben, hogy ezen a téren a kellő fölvilágosítás szükséges és hogy helyes neveléssel az abstinencia lehetséges. De mivel erkölcsünk hanyatlásának az oka nagyjából magában a családban és a helyi társadalmakban rejlik, tehát ezekre is ki kell terjesztenünk a védelem ügyében tanúsítandó törekvéseinket. Önnünk és vé-

után ide tették volt át a curiat, sokan Goriziat, Triesztet, Bressanonet, bajor München, Monaco fejedelemséget és Londont. Végre is Lojolába ült össze, a jezsuiták híres bölcsőjebe.

Az egyetemes-gyűlés azzal kezdi működését, hogy először helybenhagyja az egyes tartományi gyűlések aktáit, majd megválasztja a sekretariust és a különböző megbízottakat; ez utóbbiaknak az a feladatuk, hogy meghányják-vessek a rend jelen állapotára vonatkozó kérdéseket, mert ez lesz az új Generalis megválasztásának kriteriuma. Erre következik a háromnapos silentium és magabaszállás, amelynek tartama alatt minden egyes, Isten előtt lelkiismeretesen kiválasztja, hogy kit tart a legalkalmasabbnak. Minden delegatus kérhet a jelöltre információit, hogy szilárd alapon ítélhessen. A negyedik napon a választók a kápolnába gyűlnek össze. E napon senki sem mond misét, hanem valamennyi a P. Generalis miséjét hallgatja meg. Hálaadást után a delegatusok körmenettel vonulnak be a választó terembe. Itt valamelyikük figyelmezteti, hogy mily fontos teendő vár rájuk. P. Martin megválasztásakor a híres nápolyi szónok P. Cangeri beszélt. Azután még egy óráig elmélkednek s a végén mindenkit beteszi jelölje nevét az urnába. P. Martin neve nagy többséggel került ki. Vele Spanyolország is kivette részét a XIX. században e hatalmas rend vezetésében, amelynek alapítója is spanyol volt s annyi sok spanyol is számlált fejei közé; P. Anderledy svájci volt, P. Beck belga, P. Roothan holland.

denünk kell tehát a tanulóifjút az ő otthonában, a nyilvánosság előtt és az iskolában egyaránt, föl kell világosítanunk léte legtitkosabb kérdéseiről és figyelmeztetnünk az észrevétlenül is fenyegető veszélyekre, de csak a természet adta és kellő erkölcsi nevelés előkészítette időben, s ez utóbbira nézve részletes megfontolás tárgyánál tette a „mikor” és a „hogyan” kérdéseket. Előadásából kifolyólag a következő indítvány-tételeket terjesztette a gyűlés elé:

1. Az erdélyi róm. kath. státus középiskolában működő tanárok gyűlése a tanulókat mindinkább fenyegető érzékiség elleni védekezés eredményessége szempontjából szükségesnek találja, hogy az ország minden iskolájában a vallás-erkölcsi nevelés mennél intenzívebb legyen és hogy a tanítók főgondjukat mindenfajta iskolában elsősorban a vallásnak őszinte és buzgó gyakorlataira fordítsák.

2. Maguk a tanítók és tanárok ne usszanak a helyi társadalmak szabados gondolkodásával és áramlataival, hanem az iskola erkölcsi igazságaiért és eljárásának helyességeért a helyi sajtóban szálljanak síkra és indítsanak társadalmi akciót, hogy a városban mindaz, ami az ifjúságban az érzékiséget táplálhatná, annak látó-és halló határából eltávolíttassék.

3. Foglalkozunk mennél buzgóbban és részletesebben az érzékiség elleni védekezésnek irodalmával és így tanulmányozzuk azon eszközöket és módokat, amelyek alkalmasok arra, hogy a tanulóifjúságot a kísértésekkel szemben ellenállóbbá tegyék és azoktól megóvják; e célból tehát a tanári könyvtáraknak a megfelelő műveket szerezzük meg.

4. Tanáregyesületünk tagjait hívjuk föl arra, hogy ennek a fontos nevelésügyi kérdésnek egyes részeit önállóan dolgozzák fel, továbbá lehetőleg mi magunk gondoskodjunk arról, hogy úgy a szülők számára megfelelő módszeres könyv, mint az ifjaknak kellő időben való fölvilágosítására az eddig megjelent külföldi művek-nél diszkrétebb hangú és alkalmasabb magyar munka jelenjek meg.

5. Az érzékiség elleni mennél sikeresebb

P. Martin kormányzósága alatt fontos tény volt a curianak 1896-ban Fiesoleből Rómába való visszatérése. Ezt megelőzte néhány évvel a „Civitta Catholica” visszatérése. P. Martin remélte, hogy még megéri a híres 2. §. visszavonását, amely megtiltja, hogy Németországban a jezsuiták letelepedjenek és házat alapítsanak, épen úgy mint Svájcban. De esalóka remény volt.

P. Martin földi maradványait ápr. 19-én a rend több tagjának jelenlétében kettős koporsóba zárták. A cink koporsón ez a felírás olvasható: P. Martin Lajos a Jézusárság Főnöke, szül. Megal de Fermentalban, Burges tartományban 1846. aug.-ban. Generalissá választották 1892. okt., XIV. évig volt a rend főnöke. A koporsót a sírkápolnából a Kollegium gyönyörű templomába vitték át. 20-án reggel 7 órakor a Pater-ek és a Coll. Germ. Hung. növendékei elvégezték a halottak officiumát, ezt követte P. Biederlack rektor úr solemnis requiem-je és végül a tumba körül való teendők elvégzése. A testet 9 óra tájban harmadosztályú szerény kocsis vitte a Campo Veranora, mindössze hat más kocsis kísérte. Az első kocsiban volt a vicarius P. Freddi Ruggero három Paterrel, utána jött a Pio Americano latino collegiumának rektora és a Coll. Germ. Hung. rektora, Róma P. Provincialisa stb.

Et sic transit . . .

védekezés ügyében törekedjünk minél gyakrabban érintkezésbe lépni a szülőkkel, őket erről győződtessük meg, ottassuk ki és az egységes eljárás módjait és eszközeit beszéljük meg. Cél-szerű volna erről szülői konferenciát is tartanunk, mert itt lehetne ezt a kérdést a szülők nézeteinek szélsőségei közt a legerjedelmesebben megvitatnunk.

6. A felsőbb osztályos tanulókat ellenőrzés és fölvilágosítás céljából a lakásukon mennél gyakrabban látogassuk meg. Az ellenőrzés és fölvilágosítás teljesebb kivételre alkalmas lehetne, ha az intézeti orvos az ideges, beteges és viselkedésükkel szembeütlő tanulókat minden feltűnés kikerülésével óvatosan megvizsgálná és ha szükségesnek találja, ő maga is fölvilágosítaná.

7. Végül a VIII. osztályos tanulókat, mielőtt akár az életbe, akár a felsőbb tanulmányokra az intézetből elbocsátanók, évközben vagy jobb az év végén lássuk el kellő útravalóval; egy idősebb, tapasztalatokban gazdag, vagy az ifjúság előtt kedveltebb, bizalmasabb tanár, vagy talán maga az igazgató fejtse ki előttük őszintén és nyíltan mindazokat a veszedelmeket, amelyek őket a szabadabb életben minduntalan fenyegetni fogják és erősítse meg még egyszer a lelküket az érzékiség elleni kitartó küzdelemre, mert tapasztalásból tudom, hogy ezen testámen-tumszerű komoly búcsúszónak intő emlékei gyakran föllevenednek az ifjú szívben a kísértések nehéz óráiban.

Az előadás nyomán élénk eszmecsere támadt. Elsőnek Kassai Lajos szolt a kérdéshez, amelyet úgy általános erkölcsi, mint magyar hazafias szempontból is nagyon fontosnak talál. Szükséges, hogy fajunk erősödjék, s így mennél tisztább és erősebb ifjú generációt kell nevelnünk. Szilárd vallás-erkölcsi alapon, mely morális szocialistákus érzékelt, minden affektá-lástól menten történhetik csak ez a nevelés. Mivel pedig az ifjúság érzékiségét különösen a fantázia, a rossz pájtások és a fejlődés folytán a testben felgyülemelő nedvek növelik, azért különösen ezektől kell elterítenie a jó nevelőnek az ifjút és figyelmét lehetőleg mindig más fajta élvezetes foglalkozásokkal lekötönie. A finevelőkben kell főképp a társas érintkezést ellenőrizni. Óvatosaknak kell lennünk a színházak látogatá-sában, valamint a szellemet említő művek ol-vastatásában is. Egyetért az előadóval a fölvi-lágosítást illetően és különösen abban is, hogy az ifjúság mennél gyakrabban járjon a szent-ségekhez. Bándi Vazul a finevelőnél alkalmaz-ható több praktikus dologra hívja föl a figy-lmet, így az ágyneműnek, ruhának, a felre-he-lyeknek többszöri megvizsgálására, továbbá, hogy jól utána nézzünk azoknak a fiúknak, akik óra közben kijárkálnak. Pál István státi referens elismerését fejezi ki az előadás fölött, és hogy az ifjúság teste a rongálástól meg legyen ki-mélve, ismételtlen föl hívja a tanárokat, hogy ezen ügynek érdekében minden tartózkodástól és fin-y-nyásgától menten buzgólkodjanak. Soó Gáspár igazgató szerint a legfőbb dolog itt az, hogy az ifjúság bizalmát megnyerjük. Elmond több ese-tet a maga praxisából, hogy miképp lehet szer-e-ttel és gondos utánjárással a helyes útról le-tért fukat megmenteni. Bálinth György alkalm-as profilaktikus eszköznek a fizikai munkát ajánlja, az asztalosság, esztorgályozás és kerté-szet művelését, amelyek kivitele megmondolás tárgyát képezhetné. Fejér Gerő dr. a közvet-len lefekvés előtti hevesebb mozgást nem találja megengedhetőnek és Balló István dr.-ral meg Kolo-zsvári Bélával egyetértve arra kéri Bá-linth Györgyöt, hogy a fizikai munka finevelőkbe való bevezetésének a gyakorlati módjait a jövő kongresszuson részletesen fejtsék ki, amihez a

gyűlés is hozzájárult. Buslig József és Pál István az intézeti orvosok kezébe adnak a fel-világosítás és óvas ügyében teendő intézkedések megállapítását, de Pál Antal szerint az orv-osok a „mit”, „mikor” és „hogyan” kérdésekre nézve gyakran jöhetnek összeütközésbe a hely-lyes nevelés érdekeivel, azért azután Pál István st. előadó legjobbnak találja a Soó Gáspár ki-fejtette szellemben való eljárást. Pál Antal Gábor kifejti, hogy már a multban is mindent fölhasz-náltak ezen, — mondhatni — nemzeti betegség megelőzésére és orvoslására s némely tantárgy körében, amilyen a vallástan, filozófia, termész-etrajz és egészségtan, lehetséges az üdvös föl-világosításokat megadnunk, de jó volna, hogy a jövő gyűlésen valaki a praktikus eljárások módjait alaposabban részletezze, s azokat meg-vitatás tárgyul kitűznök. Erre a gyűlés ismé-telten köszönetet mondva az előadónak, az utóbbi javaslatot elfogadja s elnök a vitát be-rekeszti.

Ezután Balló István dr., csiksomlyói tanár „A céllovés az iskolában” címen a testi képzést és a nemzeti véderőt egyaránt érdeklő prakti-kus előadást tartott. Összegyűjtött minden fon-tosabb adatot, mely a külföldi népek céllovés-zetére vonatkozik, s egyúttal bemutatta a cél-lovést a hazai iskolákban. Kifejtette a céllovés-célját és keresztülvitelének lehetőségét. Bevezet-hetőnek találja a főgimn. VII. és VIII. osztályába, valamint a csiksomlyói tanítóképző II. és III. fokára. Részletesen szolt azután a szükséges eszközökről és arról, hogy miképp lehetne azo-kat megszerezni és a céllovés testi nevelé-sünk tananyagába beilleszteni. Előadásával kapcsolatban indítványozta: 1) a kongresszus szükségesnek mondja ki a státus középiskoláiban a céllovésnek a gyakorlását és kérje föl a stá-tust, hogy azt már a jövő iskolai évtől kezdő-dőleg vezesse be; 2) a közgyűlés kérje meg a főhatóságát, hogy a m. kir. miniszteriumtól esz-közöljön ki minden intézet számára öt céllovő fegyvert és megfelelő löszereknek az átengede-sét; 3) az arra képes tanárok egyelőre díjtalan-nul tanítsák a céllovést és 4) ha esetleg a mi-niszteriumtól nem kapnának az intézetek fegy-vert, akkor társadalmi uton matiné rendezésé-vel szerezzék meg a szükséges költségeket. — Bándi Vazul a praktikus előadáshoz azt fűzi, hogy ő már érintkezésbe is lépett Szemer Mik-lóssal, aki hajlandó az intézeteknek puskákat adni, ha esetleg azt a miniszteriumtól kieszkö-zölni nem sikerülne. Pál István státi előadó alkalmasnak látja, hogy a kongresszusnak ez ügyben való tárgyalását és megállapodásait az előadó Szemerével legközelebb közölje. Pál Antal örömmel üdvözlö a céllovésnek így a testi nevelés, mint a nemzeti véderő érdekében köz-re-működő eszméjét és annak az előadótól aján-lott kivételét, de magyarosság szempontjából szükségesnek látja, hogy a műszavakat nyelvta-nilag is megfelelő jó magyar szavakkal fejezzük ki. A kongresszus az előadónak köszönetet mon-dott szép munkájáért, indítványait elfogadta s úgy őt magát, mint az elnökséget megbizta azok értelmében való eljárással.

Ezzel az előadások befejeződtek: az elnök fölkerlte az előadókat, hogy munkájukat kellő-leg kiállitva a kongresszus évkönyvében való közlés végett lehetőleg május hó I-ére küldjék meg Pál Antal Gábor, csiksomlyói igazgatónak.

Most következtek az indítványok. Először Pál Antal elnök bemutatta és részletesen elő-terjesztette „A státus középiskoláiban való gyakorlati tanárképzés”-nek a javaslatát, amelyet aktuális voltára való tekin-tettel lapunk mult számában egész terjedelmé-ben leközöltünk. A kongresszus ezt a szüksé-g-

széri és a státus jövőendő tanárainak alapos gyakorlati kiképzését célzó indítványt örömmel elfogadta és fölhívta az elnökséget, hogy ez ügyben főhatóságunknál tegye meg a megkívántató lépéseket.

2. Pál Antal elnök a következőkben előterjesztette az állandó tankönyvizsgáló bizottság megalakítására vonatkozó indítványát:

Mélyen tisztelt közgyűlés!

A főhatóság, mint jelentettem, elfogadta mult gyűlésünk javaslatát az állandó tankönyvizsgáló v. bíráló bizottság felállítására nézve. Szükséges most azt hiszem a bizottság kijelölése, de egyszersmind a bírálóknak adandó utasítás is. E célból készítettem egy szabályzati tervet. E nélkül semmivel sem érünk. Ezt lesznek bátor betérjeszteni. Elfogadás esetén a főhatósághoz betérjesztendő, már azért is, mert oly intézkedések is szükségesek ezzel kapcsolatban, melyeket a főhatóságnak kell megtennie; illetőleg kérnünk kell, hogy tegye meg és lássa el joghatállyal e szabályzatot. A tagok választását azért ülés végén ejtsük meg.

A tervezet a következők:

Szabály tervezet az erdélyi róm. kath. státus középiskolaiban működő tanárok „Állandó tankönyv-vizsgáló bizottságá-ról”.

1. Az erd. róm. kath. státus tanárainak egyesülete saját kebleben állandó tankönyvizsgáló v. bíráló bizottságot szervez.

2. A bizottság áll a közgyűlés által három évre választott 28 rendes tagból, minden egyes tárgyra — beleértve az egészségtant is — 2-2 rendes taggal.

3. Rendkívüli tagot minden tárgyra 1-1-et választ a közgyűlés. A rendkívüli tagok a rendes tagot akadályoztatás v. a státus szolgáltatásból való eltávolítás esetén ideiglenesen a következő közgyűlésig helyettesítik.

4. A közgyűlésen megválasztott tagokat a főhatóság erősíti meg, ezért a választás eredménye oda mindig felterjesztendő.

5. A bizottság feladata a tankönyvirodalom fejlődését figyelemmel kíséreni és a főhatóság által hozzáküldött tankönyvekről lelkiismeretes és tárgyilagos bírálatot mondani. E célból a főhatóság a tanárok által évenként behozatalra felterjesztett tankönyveket, a kitiltásra javaslatba hozottakkal együtt május 1-ig megküldi az illető szak rendes bírálóinak, kik szakvéleményüket az igazgatótanáchoz július 8-ig benyújtják, hogy ez még e hóban intézhesse az engedélyezés dolgát.

6. A bírálat a következő szempontok szerint történik:

a) megfelel-e a könyv a státus által kiadott tanítás-tervnek;

b) nem foglal-e magában valami olyat, mi a kath. egyház elveibe ütközik, v. azokat sértené.

c) ahol szükséges, kellően kiemeli a kath. elveket, s nem állít-e azok elhallgatásával előtérbe más elveket, melyek az igazság megállapítását nehezé v. lehetetlenné tennék;

d) illusztrációi nem sértik-e a finomabb érzést v. szemérmert;

e) van-e benne lényeges haladás az anyag teljessége, módszeres feldolgozása, a tanulmányi eredmény biztosítása főleg a b., — c., — d. pont alatti kívánalmak tekintetében, szóval gyakorlati szempontból celszerűbb-e, jobb-e a használatban levő könyvvel;

f) kiemelendő, miben áll különösen kiválósága, a mi behozatalát mulhatlanul ajánlja, s miben a régi fő hiánya;

g) nyelvezete magyarosság és világosság tekintetében megfelelő-e;

h) terjedelem, kiállítás, ár tekintetében előnyösebb-e a régivel;

i) tekintve az intézet növendékeinek nyelvi, szellemi fejlettségét, ajánlatos-e a behozatal. (Itt tekintetbe jö főleg a többnyelvű vidékek ifjúsága.)

7. A tárgyilagos vizsgálat ill. bírálat alapján a bírálat v. jelentés végén határozottan kifejezendő, hogy engedélyezhető, v. nem engedélyezhető.

8. Az engedélyezés csak a két bíráló kezében megegyező véleménye alapján történik, s csak akkor, ha a bírálatból kitűnik, hogy a behozásra ajánlott könyv a 6. pont alatti kívánalmaknak jobban megfelel, min a már használatban levő.

9. Az engedélyezett könyv legalább 8 évig nem változtatható, ha csak az a tantervi változás miatt, elavulttá vagy használhatatlanná nem válik.

10. Jelen szabályzat az erd. rk. státus főhatóságának helybenhagyása és megerősítése után lép érvénybe.

A kongresszus többek hozzászólásával az alapszabály tervezetét elfogadja azzal a változtatással, hogy az ujonnan behozott könyv legalább öt évig maradjon használatban, ha esetleg időközben a tantervben lényeges változások nem történnek. Amíg azután a főhatóság ezt az alapszabályt jóváhagyja, addig is, tehát a jövő kongresszusig az elnökség kérje föl az egyes tanári testületeket, hogy a maguk kebeléből minden egyes szakra nézve egy-egy tagot küldjenek ki tankönyvvizsgálás céljából, a jövő kongresszuson pedig a jóváhagyott alapszabályok értelmében a tankönyvvizsgáló bizottság véglegesen meg fog alakulni.

3. Elnök bemutatta Breznay Béla dr., egyetemi ny. r. tanárnak, az „Egyetemes Kritikai Lapok” szerkesztőjének meleg hangú levelét, amelyben arról értesít, hogy az erd. róm. kath. státus tanárainak a tankönyvek vagy más tudományos művek ismertetésére és bírálatára lapjában szabad teret nyit, sőt munkájukat a lehetőségig szívesen honoriálja. — A kongresszus a szíves ajánlatot örömmel elfogadta.

4. Elnök előterjesztette Embery Árpád indítványát, amelyben azt óhajtja, hogy március 15-ike ezentúl rendes szünnapos nyilvános jellegű ünnep legyen, tehát ajánlja, hogy ez ügyben kérjük a főhatóságot ilyen értelmű utasítás kiadására. Bándi Vazul a nyilvános jellegű ünnepelés mellett szólal föl, hasonlóképp Balló István dr. is. Pál István státsusi előadó kifejti, hogy az igazgatótanács rendeleteinek kiadásánál semmi idegen befolyás nem érvényesült, hanem csak az, hogy némely helyt olyan ünnepségnél, amelyet nem maga az intézet rendezett, de a nagy nyilvánosság előtt folyt le, zavarások fordultak elő; másrészt meg a hivatalosan megünnepelendő április 11-ike nagyon közel esik az előbbi ünnephez, ezért ajánlja, hogy maradjunk meg a főhatóság rendelkezése és a régi jó szokás mellett. Paál Gábor mindakét napot olyannak tartja, hogy azon ünnepelnünk illik, az intézet ünnepeléséből pedig a nagy közönséget ne zárjuk ki. Soó Gáspár a székelyudvarhelyi esetet előadva azt tanácsolja, hogy ne kérjünk erre nézve semmi főhatósági rendelkezést, hanem március 15-én a régi szokás szerint lehetőleg igazgatói szünnet legyen. Biró Lajos hozzászólásával ezek hangoztatása mellett a gyűlés Embery indítványát levette a napirendről.

5. Embery Árpád másik indítványa, hogy valahányszor az országos középiskolai tanáregyesület Erdélyben tartja évi rendes közgyűlését, ott ahol iskolánk van, az igazgató, ahol nincs, egy megbízott által mindig üdvözöltesse a mi

tanáregyesületünk. — A kongresszus erre nézve azt határozza, hogy adott alkalommal minden igazgató az üdvözlet illetőleg a maga hatáskörében rendelkezzen.

6. Szilávik Ferenc azt javasolja, tegye a közgyűlés különösen az osztályfőkötelességévé, hassanak oda a beiratkozások alkalmával, hogy a szülők — lehetőleg valamennyien — fiaik részére a Zászlónk c. ifjúsági folyóiratot megrendeljenek. — A kongresszus az indítványt egyhangulag elfogadta.

7. Szabó György indítványa: kérje meg a kongresszus a főhatóságot, hogy a státus minden tanára számára kedvezményes vasuti jegyek engedélyezését a magas kormánytól megsürgesse annál is inkább, mert boldogult Horánszky Nándor miniszter ennek teljesítését annak idején megígérte, de még ma semes teljesítve. Fejér Gerő dr. azt véli, hogyha kérésünket egészen nem teljesíthetik, akkor legalább minden státsusi tanár részére adjanak évenként 4-5 szabadjegyet; Paál Gábor is legalább az időnként kerendő szabadjegyek mellett szólal föl. — A kongresszus az indítványt elfogadta, s az elnökség annak értelmében fog eljárni.

8. Burger Artúrnek a marosvásárhelyi gyűlés elé intézett indítványából kifolyólag a kongresszus elhatározta, hogy az egyes intézetek könyvtáraiban lévő duplumákat cím és szám szerint az évrégi értesítőben leközlök, s így azok kicserelését lehetővé tesszik.

9. Varga Ferencnek a tanári özvegyek időnkinti támogatására vonatkozó indítványát a kolozsvári és gyulafehérvári tanártestületek teljesen nemleges válasza folytán a napirendről végleg levezik.

10. Elnök bemutatja a kézdivásárhelyi papír-árügyárnak a fizet mintáit és azokat mint székely gyártmányt a kongresszus hozzájárulásával az egyes tanári testületek figyelmébe ajánlja.

11. Bándi Vazul azt indítványozza, hogy a csiksomlyói tanítóképzőintézet tanárai, valamint a nagyszabenyi tanítóképzőintézetű férfi tanárok az erdélyi róm. kath. státus középiskolaiban működő tanárok egyesületebe fölveessenek. — A kongresszus az indítványt egyhangulag elfogadta.

12. Pál István státsusi előadó fölhívta a kongresszust arra, hogy az egyes tanári testületek az érettségű tett ifjaknak érdeklődését a Szent-Imre-Egyesület fölkarolására fordítsák, s így az nemes céljai érdekében extenzívben és intenzívben is munkálkodhatik. Ezt a jó tanácsot a gyűlés örömmel magáévá tette.

13. Elnök ezután úgy a maga mint a tisztikar nevében is bejelentette a tisztikröl való lemondást, de a kongresszus Tamás Albert fölszólalására az elnökséget újból megválasztja és az időközben megválasztott vál. pótlótagokat is elfogadja. Végül a kongresszus a jövő közgyűlés idejének és helyének megállapítását az elnökségre bízta.

Elnök befejezésül hálát ad jó Istennek, hogy a kongresszust kegyesen megsegítette szép és üdvös munkájában, azután a közgyűlés őszinte köszönetét tolmácsolja Pál István státsusi referensnek, aki főhatóságunk képviseletében munkás érdeklődést tanusított tanácskozásaink iránt, elismerését fejezi ki a résztvevő testvérintézetek jelenvolt tagjainak, de különösen a csiksomlyói tanári testületnek, amely oly meleg szeretettel fogadta és oly szívesen vendégül látta a kongresszus tagjait. Pál István apát státsusi előadó a gyűlés szép és eredményes lefolyásán érzett örömeinek és elismerésének ad lelkes kifejezést. Bándi Vazul pedig Pál Antal elnöknek mond köszönetet a gyűlés gondos előkészítéséért és buzgó vezetéséért, mire az elnök déli 12 órakor a tagok zajos eljenzése közt a gyűlést bezárja.

Ilyen gazdag eszmecserevel, a jelenlévők számos üdvös tanulságával, s így iskoláinkra nézve is áldásosan folyt le tanáregyesületünk Csiksomlyón tartott XII. rendes közgyűlése.

(k.j.)

Főpásztorunk bérmáuton.

Kegyelmes főpásztorunk ápr. 28-án érkezett tavaszi bérmáutjának első állomására Kézdivásárhelyre. Már aznap megkezdte áldásos tevékenységét, a mennyiben délután az ifjúságot szívhöz szőlő beszéddel előkészítette a gyónásra és késő estig gyóntatta. Vasárnap 7 órakor megáldoztatta a gyónókat, majd 8 órakor ünnepélyes mise és a bérmálás szentségének kiosztása következett. Megelőzőleg Somogyi Gusztáv plebános mondott szentbeszédet, melyben a bérmálás szentségének jelentőségét fejtegette. Ennek végével megkezdődött a bérmálás.

Bérmálás után az egyes testületek tisztelegtek ő méltóságánál a következő sorrendben: A m. kir. honvédszászlóalj tisztikara teljes számban Barancsi Józsa Viktor alezredes elén; a kir. törvényszék tisztikara teljes számban gyergyóujfalvi Solyom Miklós törvényszéki elnök vezetésével; a városi tanács tisztikara Dr. Török Andor polgármester vezetésével; az állami polgári fiú és leányiskola tantestülete Balázs Márton, az állami elemi iskola tantestülete M. Székely János igazgatók vezetésével; végül a róm. kath. egyháztanács Somogyi Gusztáv lelkész, egyházközségi elnök vezetésével.

11 órakor a Mária Congregáció tartott gyönyörű ünnepélyt a Vigadó nagytermében, melyen a püspök úr is megjelent.

Délben nagy bankett volt a püspök úr tiszteletére a minoriták vendégszerető házában. A banketten a hivatalok, testületek fejei vettek részt.

Délután a Mária-társulatba való tagfelvétel történt nagy ünnepélyességgel, mely alkalommal Révész Cyrill mondott nagyon szép alkalmi beszédet.

Ezután a püspök úr késő estig gyóntatott. Hetfőn reggel 7 órakor esendős misét mondott, majd pedig kiosztotta a bérmálás szentségét.

Dél előtt és délután folyamán meglátogatta a gimnáziumot, meghallgatta az egyes osztályokban a tanulók feleleteit és az ifjakat buzditotta a szorgalmas tanulásra.

Délután 5 órakor Mária ájtatosság volt, amelyet személyesen végzett. Előbb szent beszédet mondott Máriáról, május királynéjáról, a magyarok Nagyszonyáról, hogy kíségette hazánkat a szomorú, vészes állapotból. Este 8 órakor részt vett az oltáregyesület fényes sikerű estélyén, ahol szintén beszédet intézett a közönséghez, üdvözölte a jelenlévő új főispant, majd pedig meghívta a közönséget kedd d. e. 8 órára a templomba ünnepélyes isteni tiszteletre, melyet a békés kibontakozás öröme fog tartani.

Kedd reggel gyóntatott, majd pedig az ünnepélyes, hálaadó istentiszteleten pontifikált fényes segédlettel. Ennek végével kiosztotta a pápai áldást. Dél előtt látogatásokat tett, majd a kerületi papság, a nőegylet, oltáregyesület és a kéziipari tanítói testület tiszteletét fogadta.

Délután 4 órakor hatalmas kocsisortól kísérvé Torjára ment.

Elyindulás előtt Balogh Vendel dr. ügyvéd az egyházközség gondnokai mondott köszönetet szép, költői beszédben a fáradhatatlan főpásztornak. A város végén Török Andor polgármester vett bucsut a püspöktől a város közönsége nevében.

Alig fél órai út után a hosszú kocsisor Torja község végéhez ért a csinos diszkapúhoz,

hol lovasbanderium és a község apraja-nagyja várta a főpásztort. Itt Fejér Samu birtokos üdvözölte a püspöktől, kiemelve fáradhatatlan tevékenységét és a Majláth-család kiváló hazafiságát. Önméltósága a lelkes beszédre a nála megszokott közvetlenséggel válaszolt, hangsúlyozva, hogy legnagyobb öröme abban telik, ha a hívek lelki üdvét munkálhatja.

Harangzúgás között vonult be a hosszú kocsisor a községbe. Az út két oldalán mindenütt zöld galyakkal volt díszítve. A templom előtti téren Apor József báró, közvetlen a templom előtt pedig Balázs Ferenc főesperes üdvözölte gyönyörű beszéddel a püspöktől, átnyújtván a templom kulcsait. A püspök köszönő szavai után bevonultak a templomba, melynek minden kis részét ájtatoskodó közönség töltötte meg. Ezután a májusi ájtatosságot végezte a püspök, majd pedig szentbeszédet mondott és késő estig gyóntatott. Másnap délelőtt a bérmálás szentségét osztotta ki a nagyszámú jelentkezőknek. Torjáról Futásfalvára ment a püspök.

H I R E K.

— **Alkoholelles mozgalom.** A jó genecei hívek között a ker. mért. társulat a buzgó plebános és segédje ügybuzgósága folytán nagy tert hódított. A felnöttek közül első és második osztályú tag lett 100, az iskolás gyermekek között első osztályú tag lett 200. Hogy a szesz italok ivása kérdésében jözzön felfogást, helyes közhangulatot honosítsunk meg, nagy figyelmet kell fordítsunk a gyermekekre, szükséges, hogy ők úgy nőjjenek fel, hogy átmenjen tudatukba, érzésükbe ezen felfogás: szesz ital nélkül is meglehet élni, sőt valódi melegelettség csakis egészen józan életmód által idézhető elő; azt, mit szesz italra kiadnának, fordítsák jó tápláló ételekre, ez szükséges a testnek. Ha munkára, ha utazni mennek, vigyének magukkal elegendő, kellő tápláló ételeket, alkalmas edényben, a hol van azt az áldott egészséges asvány vizet, hol nincs, jó forrás vizet. Étellel az éhséget, vízzel a szomjat csillapítsák le. Ezt hangsúlyozni szüntelen! Megszüntetni azon tarthatatlan eljárást, hogy a fat, borvizet hordó székely atyafi a lépten-nyomon található pálinkával akarják egész helytelenül pótolni az ételt és ellensúlyozni az egészségtelen vizet! Szabó György.

— **Felvétel a nagyszabeni tanítónököpözbe.** A nagyszabeni tanítónököpözintézet I-5. osztályába a következő 1906-7. tanévre felvételért folyamodhatnak 14. életévüket betöltött olyan leányok, kik a felső leánynevelőiskolát, a polgári- vagy felsőbb leányiskola, vagy leánygimnázium négy alsó osztályát sikerrel végezték. Felvételi vizsgálat nélkül, de pályázati kérvények alapján történik a felvétel. A felvételi kérvényhez a következő okmányok csatolandók: 1. Keresztlevél. 2. Iskolai bizonyítvány a megelőző tanévről s az idej első felévi értesítő. Az évvégi bizonyítvány június hó 30-án feltétlenül beküldendő. 3. Orvosi bizonyítvány a folyamodónak a tanítói pályára alkalmas voltáról. A kérvényben kitéendő, hogy bennlakó vagy bejáró akar-e lenni a növendék. Bennlakási havvidij 36 korona (18 forint.) A kérvényeket az intézeti igazgatóságához június hó 15-éig kell benyújtani. A felvétel július hó első napjaiban lesz elintézte, miről az érdekeltek azonnal értesítést nyernek. A II., III. és IV. osztályba szintén vehetők fel új tanulók, ha kimaradás folytán hely üresedik. A III. osztályba felvehető olyanok is, akik kisedővönői oklevelet szereztek vagy a felsőbb leányiskola, esetleg leánygimnázium hat osztályát végezték. Az ilyen

tanulók az I. és II. évfolyam különbözeti tárgyaiból vizsgálatot tesznek. A bennlakásról prospektust szívesen küld az igazgatóság. Dr. Bilinszky Lajos, képzőintézeti igazgató.

— **Halálozás.** Csibertics Imre gyulafehérvári főgimn tanárt és nejét lesújtó csapás érte. Kedves kis fiacskájuk, akiért annyit aggódtak, életének negyedik havában az angyalok közé költözött. A gyászoló család a következő gyászjelentést adta ki: „Csibertics Imre és felesége született Zabolyai Kozma Viktoria, gyermekük Imre, valamint az egész rokonság nevében, Isten akaratában megnyugodva jelentik, hogy szeretett kis fiacskájuk Viktor János Rafael életének 4. havában folyó hó 3-án jobblejt szenderült. Temetése f. hó 5-én délután 3 órakor lesz a róm. kath. szertartás szerint. Kis angyalunk előre mentél. Imádkozzál érettünk, hogy majd mi is melletted foglalhassunk helyet az örök atya trónja előtt s veled együtt imádhassuk őt, a végtelen bölcseséget.” A mindnyájunk által kedvelt és szeretett család lelje abban is fajalmának enyhítését, hogy jó barátai és ismerőseik őszinte szívvel vesznek részt fájdalmukban.

— **Üdülőhelyek a Székelyföldön.** Nehány gyönyörű és kiválóan egészséges üdülő telepet rendeztesített a marosvásárhelyi Székely-Társaság a Székelyföldön. Ebből van: Maros-Torda vármegyében 3; Udvarhely megyében 7; Háromszék megyében 6; Csikmegyében 4; Brassó megyében 1. Ezen üdülő helyek részletes ismeretése külön füzetben is megjelent, melyet bárkinek díjtalanul küld meg Szentgyörgyi Dénes, a társaság gazdája.

— **Siketnémák felvétele.** A siketnémák áll. s. keeskeméti intézetébe az 1906/1907. tanévre nem- és valláskülönbőség nélkül felvétetnek olyan 7-től 10 éves korú siketnéma gyermekek, kiknek a siketség kívül más testi vagy szellemi fogyatékoságuk nincs. Felvételért a legszegényebb szülők is folyamodhatnak, mert az intézet igazgatósága módját ejti annak, hogy a vagyonatlan szülők gyermekei is bejussanak az intézetbe. Az iskolázatás ideje 8 év. Felhívjuk még a szülők figyelmét arra a körülményre is, hogy az intézettel kapcsolatosan egy országos jellegű kertészeti továbbképző iskola felállítását tervezetük, amely valószínűleg már a f. év őszén megkezdí működését, s amelyben intézetet végzett növendékek a kertészet minden ágában és a szőlő-, gyümölcstermesztésben és selyemtermelésben fognak kiképeztetni. A folyamodványok f. évi május hó 15-ig nyújthatók be az intézet felügyelő-bizottságához. Bővebb felvilágosítással szívesen szolgál az intézet igazgatósága.

— **Nyilvános köszönet.** A Lindzsina hitközség számára építendő kápolna javára, főt. Jancsó Ernő ker. főesperes úr felhívása folytán a következő adományok folytak be: Jancsó Ernő főesperes úrtól 20 kor., Lány Gyula alesperes úrtól 10 kor., Nagy Ignác ügyvéd úrtól 10 kor., Rónai Árnin úrtól 3 kor. Midőn ezen adományokat a nyilvánosság előtt is szívesen megköszönöm, bátor vagyok további adakozásra kérni fel mindenkit, ki egy eredetileg magyar, de lassankint eloláhódott hitközség megmentésében magának örök érvényű érdemet akar szerezni. Királybánya, 1906. máj. 1-én. Bochkor Ferenc, plebános.

— **Senkisémet tudja, hogy mit rejt a jövő.** Mindnyájan nagy szerencsét ohajtunk és amit oly távolnak képzelünk, sokszor oly közel van hozzánk. Csak cselekedni kell. Elmúlt idők terhet és gondját egy csapásra elvethetjük, és az élet hirtelen derűssé és napsugarasá lehet mindenki számára. S mégis csak kevesen értik a kellő

pillanatot kihasználni. A magy. kir. szab. osztály-sorsjátékkal is így vannak az emberek. Hiányzik hozzá a merészség, bár egy régi közmondás, hogy: „aki mer az nyer”. A 18-ik sorsuzáson nem kevesebb, mint 62500 nyeresemény kerül kiosztásra, köztük csodálatosan nagy összegűek. A Dörge Frigyes bankháza Budapest, Kossuth Lajos utca 4. és Zoltán utca 16, egy egész különös módot nyújt vevőinek a sorsjegyek saját megválaszthatására. Mindenesetre ajánlatos, ha mindenki már most biztosítja a 18-ik sorsjáték rendkívüli nyeréséseihez való részvételét. A Dörge Frigyes sorsjegyei iránt bámulatosan nagy az érdeklődés, ami érthető is, tekintve, hogy ez a bankház eddig nem kevesebb, mint 2307 nagyobb nyereseményt fizetett ki vevőinek.

— **A választások.** A képviselőválasztás izgalomban tartja az egész országot. És joggal. Mert, ha az ember választhat, akkor igyekezzék jól választani. Ezért figyelembe ajánljuk minden polgárnak, legyen bármilyen párti, vagy akár pártönkivüli is, úgy válasszon, hogy abból nagy haszna, nagy nyeresége legyen. A legnagyobb nyereségre pedig úgy tehet szert, ha azonnal választ Havas Testvérek budapesti tőzsdetagoi hírneves bankházából való osztály-sorsjegyet, mert ott már számos nagy nyereseményt nyertek. Itteni elárulító: Volcz Bálint könyvnyomdájában. Bővebbet a hirdetési rovatban.

— **Érdekes kettős esküvő.** Eredeti előzménye van egy kettős esküvőnek, melyet a napokban ünnepeltek a fővárosban. Egy fiatal mérnök, aki többféle építkezési munkáltra vállalkozott, munkássztrájk miatt anyagi zavarokkal küzdött. Egész vállalata megakadt olyannyira, hogy kénytelen volt műszaki vállalatát felszámolni. Irodájában a többek között egy tehetséges fiatal mérnök volt főmunkatársa, akítől a személyzet elbocsátása alkalmával könnyezve bucsúzott. Szomorú szívvel ült szobájában a le-tört vállalkozó, mert anyagi romlása egyuttal megfosztotta őt ideáljától, egy szép, fiatal leánytól és így kitűzött hazasságának megtartásától is. Kétségbeesett hangulatát azonban egy örömhír hirtelen megváltoztatta. Volt munkatársát ugyanis Török A. és Tsa bankházában Budapest, Teréz-körút 46. szám alatt a szerencse egy nagy főnyereseményhez jutatta és ennek alapján eljött volt főnökehez azon ajánlattal, hogy tökéletes társasviszonyt létesítsenek egymás között. Együttel azt is bejelentette, hogy főnöke menyasszo-

nyának fiatalabb nővére kezét is megkéri. Minden simán ment, az új vállalkozás alapítása, a leánykérés és az ezt követő kettős esküvő. Mindezt a szerencsét a Török A. és Tsa bankházában (Budapest, Teréz-körút 46.) vásárolt szerencsesorsjegy idézte elő.

— **Figyelem! Hirdetések s minden ezekre vonatkozó dolgok ezentúl a szerkesztőség, s nem a kiadóhivatal címére küldendők!**

CSARNOK.

A szentferencendiek Hátszegen.

(Folytatás.)

E sorok értelmében tehát a szent Ferenc-rend tartománya a 200 évvel előbb elkobzott helyett új birtokot nyert Hátszegen. Gondoskodva lett arról is, hogy úgy e városban, mint annak környékén missziókat tartó ferencendiek teleppel és kápolnával bírjanak. E célból maga az alapító Kern Fülöp nyújtotta be kérvényt a kápolna érdekében 1765. május 9-én a püspökhöz, kinek jóváhagyó levele május 15-én megérkezett. Sajnos nem lévén kéznél a kérvény és engedély, nem közölhetjük. Ezenkívül, hogy 6 szerzetes kellő ellátása is biztosítva legyen. Úgy a ház, mint a kápolna építés jóváhagyása és segélyezése végett Maria Tereziához kérvényt küldöttek. Az uralkodónő 1768. febr. 20-án kelt leiratában a vajdahunyadi kir. kincstárból évenként 300 frtot rendelt számukra. A királyi leirat másolata a ház protokollumában olvasható: „Maria Theresia... .

„Reverende . . . Demissa, quam circa oratorium Patribus ordinis Sancti Francisci in Oppido Hátszeg statuendum ad Benigni Nostri, mandati exigentiam 10-a Junii Superioris Auni submissis informatione, et opinione nobis relata et pensata ut in eodem oppido, in rationem Franciscanorum pro quinque Patribus et uno laico hospitium extrui possit, elementissime indulgemus, simulque resolvimus, ut iis pro intentione subsidium annorum tercentorum florenorum e Dominio Hunyadiensi, tanquam Eleemosyna suppeditetur. Datum in civitate Nostra Vienna, Austriae 20-a Febr. An. 1768.“

Maria Theresia.

Carolus Comes Brieger

Ad mandatum Sae Caes.-Regiae et Apostolicae Majestatis Wolfgangus Csersei.

Eredeti je megvan a püspöki levél-tárban.

Ily előzmények után épült fel a ház, melyet krónikásunk így rajzol: „A ház falait sövény kepezte s különösen a keleti oldalon nem egy cölöp szolgált erősítésére. 5 szobája, 5 szerzetest fogadott be, t. i. 4 papot és egy segéd rendtagot.“ A papok misszióval foglalkoztak, még pedig az egyik Gernyesd községben, hol Boer János kastély kápolnája a szomszéd falvak hiveit is befogadta. A másik atya Torokon misszionáriuskodott, hol Buda János háza (Curia) volt vásár- és ünnepnapokon a kath. nyáj istentiszteletének központja. A harmadik misszionárius működésére Vulkány volt nagyobb ünnepeken, a negyedik pedig a helybelieket táplálta Isten igéjével s a szentségekkel. Mind-ezt később okmányokkal is igazolandjuk.

Mielőtt a kápolna ismertetésére térnék, hasznosnak látom ide iktatni Bajtai püspök engedélyt:

„Megengedjük, hogy (a ferencendiek) hospitiumában kápolna építtessék s azt akár önmaguk felszentelhessek, akár bármely más pap által felszentelthessék az egyházi szabályok szerint. Szében, 1769. febr. 23.“

„Hogy a jelen átirat megegyez az eredetivel, jelen hiteles aláírásunkkal igazoljuk. Hátszeg, 1775. márc. 24.“

Magardits József s. k. Győrffi János s. k.
polgármester. városi ügynök.

(Ph.)

(Folyt. köv.)

(Ph.)

Gyulafehérvár és vidéken osztály-sorsjegyek

Török A. és Tsa

legnagyobb és kiválóan szerencsés bankházából

Bpest, VI., Teréz-körút 46a.

☀ Kizárólag nálam kaphatók. ☀

Az I. osztály huzása f. é. május hó 23-án és 25-én.

Az I. osztály sorsjegyek árai:

1/1 sorsjegy	1/2 sorsjegy	1/4 sorsjegy	1/8 sorsjegy
12 kor.	6 kor.	3 kor.	1.50 kor.

Kiváló tisztelettel

id. Duducz Péter.

A nagy kereslet miatt újabb 15000 sorsjegyet bocsátottak ki!

Ugy ezen valamint a régi sorsjegyek kaphatók

HAVAS TESTVÉREK

Budapest, V. Lipót-körút 17.

hírneves bankházában, ahol már számos nagy nyereseményt nyertek.

Ily szerencsés sorsjegyek helyben kaphatók **Volcz Bálint** könyvnyomdájában.

1/8 sorsjegy
1.50 kor.

Több nyeresemény mint eddig! Főnyeresemény **Egy millió.** Vásároljunk mielőbb!

1/4 sorsjegy
3 korona.

Sorsjegyek részlete.

Kölcsonők sorsjegyekre.

Értékpapírok vétele és eladása.

Tőzsdei megbízások az összes tőzsdékre.

Mindennemű bankügyletet előnyösen teljesít

Havas Testvérek

budapesti tőzsdetagoi bankháza

Budapest, V., Lipót-körút 17.

Tőzsdetudósítások ingyen és bérmentve.

Váltószámítolás.

Jelzálogkölcson.

Kitelműveletek.

Alapítások.

Óvadékok.

Tőzsdéügyletek.

A Dr. SCHMIDT fő-örvs és tisztító-örvs-féle

FÜLÖLAJ

gyógyít időszakos süketiséget, fülzajt, fül- és nagyothallást, még idült esetekben is. Egyedül kapható üvege 2 forint a

Dr. ROTSHINEK EMIL
gyógyeszerháza. DEBRECZEN.

A bérálás szentségének szertartása című füzet

Bérmálási lapok, Bérmálandók anyakönyve rovatok iva kaphatók

Papp György könyvnyomdájában Gyulafehérvárt

Egészen ingyen zománcozott edényt nem kapnak sehol, de 6 főzőlábos és 6 főzőfazékot különféle nagyságban 12 darabot 1 forint 75 kr.-ért en szállíthatók. Ingyen eszmélés magolás utánvétel mellett.

A többi tárgyak feltűnő olcsó árban. — Ajánjegyeket ingyen küldök. —

Kohn, Gyá iraktáros, Budapest,
VI. ker., Cséngert-utca 51.

Török a szerencse kovácsa!

Felülmulhatatlan az a szerencse, mely bankháznak kedvez. Rövid idő alatt 25 millió koronánál több nyereményt fizettünk ki nagyrabecsült vevőinknek; ezek között a két legnagyobb nyereményt, és pedig:

kétszer a nagy jutalmat, a **600.000** koronás főnyereményt, a legnagyobb **4.00.000** koronás főnyereményt,

továbbá 5 a 100.000, 3 a 90.000, 2 a 80.000, 3 a 70.000, 3 a 60.000, több 50.000, 40.000, 30.000, 25.000, 20.000, 15.000 és ezeken kívül számtalan 10.000, 5.000, 3.000, 2.000, 1.000, 500 koronás és egyéb nagy nyereményt.

Ennélfogva ajánljuk, hogy a legközelebb kezdődő, a világ legesélydusabb osztály-sorsjátékában vegyen részt és rendeljen nálunk egy szerencsesorsjegyet.

A most kezdődő 18-ik új magyar osztály-sorsjátékban

◀◀◀ **125.000** sorsjegyre **62.500** pénznyeremény jut ▶▶▶
és összesen **16 millió 457.000** korona hatalmas összeget sorsolnak ki.

Rendelje meg a neve mellett álló szerencseszámot! Sok pénz széppé varázsolja az életet! Talán meglepi a férj a feleséget vagy az asszony az urát a neve mellett álló sorsjegy megvételé által egy főnyereménnyel. A véletlen nagy szerepet játszik az életben és könnyen meglehet, hogy éppen egy szerencsés véletlen folytán a neve melletti számot eltálatla, melyre egy nagy nyeremény jut.

Adam, Adél	4040	Dezso, Erzsébet	6411	Ivan, Jolan	12305	Otto, Melania	20441
Adolár, Agnes	6314	Ede, Eszter	9868	Jakab, Jozsa	29284	Odón, Narcisz	20989
Adolf, Agota	9007	Elek, Etel	19821	János, Judith	20933	Pal, Neszti	24236
Agoston, Amália	19162	Elemér, Flóra	20580	Jeno, Juliska	24230	Peter, Olga	24277
Aiadar, Anna	20445	Emil, Franciska	22032	József, Karolin	24265	Pista, Paula	28876
Albert, Anatolia	21619	Endre, Frida	24252	Kálmán, Katinka	28874	Richard, Petagie	32715
Aliréd, Apollonia	24245	Erno, Genoveva	24363	Károly, Katalin	29634	Robert, Petronela	35640
Akos, Aranka	24245	Ferenc, Gertrud	29633	Kornel, Klara	35318	EduJoff, Piroška	37411
Ambrus, Berta	28881	Frieyes, Gabr. ella	34933	Kristof, Klottild	36825	Salamon, Regina	38164
András, Blanka	34352	Philóp, Gizella	36779	Lajos, Kornelia	38138	Samu, Rózsika	38238
Antal, Borbala	36451	Gábor, Hedvig	38118	László, Krisztina	38226	Sándor, Rozalia	41921
Arnold, Boriska	37424	Gáspár, Heléna	38173	Leo, Kunigunda	41919	Simon, Sári	83891
Arpad, Betti	38169	Gergely, Henriett	41795	Lipót, Laura	64204	Tamás, Sarolta	84769
Arthur, Bella	41794	Géza, Hermína	51398	Lorinc, Lenke	84738	Tibor, Szerena	86049
Aurél, Brigitta	41988	Gusztáv, Hilda	84702	Manó, Leonia	86014	Ihamer, Ihsodonia	92773
Attila, Cecília	84309	György, Ibolyka	84780	Markus, Lidia	90370	Tivadar, Terez	123562
Balass, Cornelia	84773	Gyula, Iduska	89219	Márton, Lina	101939	Tobias, Terns	123504
Balint, Dóra	86065	Henrik, Ilona	101914	Mátyás, Ludmilla	123502	Vendel, Valéria	123508
Bernabás, Dorottya	101404	Hermann, Ilma	123501	Mihály, Lujza	123507	Viktor, Veronika	123516
Béla, Cecília	106999	Hugó, Ilka	123506	Miklós, Magdolna	123519	Vimos, Viktoria	123520
Benedek, Eufemia	123505	Ignác, Irén	123546	Miksa, Melvin	123514	Vince, Vilma	123518
Bernát, Emma	123509	Illes, Irma,	123510	Mór, Marait	123510	Zoltán, Zsófia	123521
Dániel, Ernesztin	123513	Imre, Izabella	123511	Nándor, Mária	5438	Zsigmond, Zsuzsanna	123522
David, Eva	123517	István, Janka	3512	Orbán, Martha	8826		
Dénes, Eveliz	5637	Izidor, Johanna	8602	Oszkár, Matild	12314		

Legnagyobb nyeremény esetleg 1.000.000 korona ;

továbbá 1 jutalom 600.000, 1 nyeremény 400.000, 1 a 200.000, 2 a 100.000, 2 a 90.000, 2 a 80.000, 2 a 70.000, 2 a 60.000, 1 a 50.000, 3 a 40.000, 3 a 30.000, 6 a 25.000, 9 a 20.000, 13 a 15.000, 44 a 10.000 korona és még sok egyéb nyeremény.

Az I. osztályu sorsjegyek tervszerű árai :

1/8 eredeti sorsjegy frt. —.75, vagy K. 1.50 ; 1/4 eredeti sorsjegy frt. 1.50 vagy 3 korona.
1/2 " " " 3. —, " " 6. — ; 1/1 " " " 6. — " 12 "

A sorsjegyeket utánvétellel vagy az összeg előzetes beküldése ellenében küldjük. Hivatalos tervezet díjtalanul. Megrendeléseket eredeti sorsjegyekre kérünk azonnal, de legkésőbb

●●●●● folyó évi május hó 6-ig ●●●●●

hozzánk bizalommal beküldeni, miután fenti szerencseszámok gyorsan elfognak.

TÖRÖK A. és T^{SA}

BANKHÁZA, BUDAPESTEN.

Hazánk legnagyobb osztálysorsjáték-üzlete.

Főürandánk osztálysorsjáték-üzletei :

Központ : TereZ-körut 46/a. I. fiók : Váci-körut 4/a. II. fiók : Muzem-körut 11/a.

XVIII. ÉVFOLYAM. 14. SZÁM.

BUDAPEST.

1906. SZERENCSE HAVÁBAN.

DÖRGE KÖZLÖNYE

ELŐFIZETÉS:

1/1 sorsjegy az I. osztályhoz K 12.—
 1/2 " " " K 6.—
 1/4 " " " K 3.—
 1/8 " " " K 1.50

FELELŐS SZERKESZTŐ:

DÖRGE FRIGYES.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Budapest, V., Zoltán-utca 16.

Kiadótulajdonos:

DÖRGE FRIGYES BANKHÁZA.

A szerencse a nép ajakán!

Edés Magyarország az új magyar kir. szab. osztálysorsjáték rendkívüli nyereményeiről beszél és körbeszéd tárgyát képezi az a paratlan fényes eredmény, amelyet a nálunk vásárolt sorsjegyek értek.

Hogymilyen meglepő, szinte szenzációs eredményrel működik a Dörge Bankház, misem bizonyítja jobban, minthogy eddig nem kevesebb mint

2307 nagy nyereményt fizetett ki.

Egyik főnyeremény a másik után jutott a mi fizetőinknek és sok közülük gondtalan élethez és teljes gazdasági függetlenséghez jutott egy-egy sorsjegy révén.

Az élet legkellemesebb meglepetései közé tartozik, ha a véletlen egy főnyereménnyel örvendeztet meg és senki sem tudhatja mit rejt a jövő. A szerencse részére mindig tanácsos egy ajtócskát nyitva hagyni.

Alant közlünk néhány népszerű magyar szerencseközlőmondást. Legyen bizalommal azon szerencse-közlőmondathoz, mely a nevének kezdőbetűje alatt áll és rendelje azon sorsjegyszámot, melyet ugyanazon betű mutat. Ez szerencsét fog hozni önnek!

A kiválasztott sorsjegyszámot csak úgy biztosíthatjuk, ha a rendelést rögtön eszközli. A legesélyesebb kisédelem nagy vagyon elmulasztását idézheti elő. A

leggyorsabb, leggyorsabb és legelőször megrendelés postautalványon történik. A cím pontosan és olvashatóan írandó.

A sorsjegyek árai: egész 12. fél 6.— negyed 3.— nyolczad 1.50 kor.

Dörge Frigyes

Bankháza

Kossuth Lajos-utca 4. sz. és Zoltán-utca 16. szám.

Magyarország szerencse-közlőmondásai!

Minden sorsjegy mögött egy főnyeremény lappang!!!

A
Tibbet ér a sok pénz, mint a sok barát.

B
Fél gramm szerencse felér egy kilo csizzel.

C
Nincs könnyebb a tele erszénynél.

D
Akinél pénze van, esze is van.

E
Pénz utálja a csalogót.

F
A szerencse körök.

G
Sokáig él, ki gondtalanul él.

H
Aki mer, az nyer.

I
Dátára a világ.

M
Mindenkinek megvan a maga szerencses órája.

N
Addig forog a sorsjegy az urnában, míg kibuzzák.

O
Aki merészen bevág, felig nyert.

R
Fél épít, aki szerencsésen bízik.

S
A valótlon a szerencse kumája.

SZ
Gazdagság az élet gyökere.

T
A szerencse és merészség együtt jár.

U
A szerencse vak.

V
Senkisésem kerülhet el a sorsát.

Z
Arany környebben győz a vasal.

ZS
A kívánságokat sokszor a véletlen teljesíti.

Dörge Frigyes

Bankháza, a magy. kir. szab. osztálysorsjáték főelárusítója

Budapest, Kossuth Lajos-utca 4.

és Zoltán-utca 16. szám.

A	22991	I	78813	R	27847
B	36647	J	67072	S	68409
C	4661	K	5510	SZ	9294
D	11859	L	13523	T	41505
E	50056	M	65227	U	66420
F	75059	N	94087	V	65739
G	66414	O	66424	Z	67070
H	78813	P	94077	ZS	50056